

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพของสังคมไทยที่ต้องเตรียมคนให้สามารถเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง การศึกษาจึงมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศซึ่งกำลังเร่งพัฒนาทุกด้านทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาคนอันเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย รักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) จึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการพร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10: 50)

นโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการพ.ศ. 2550-2551 จึงมีเป้าหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของเยาวชน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ให้เยาวชนไทยมีคุณลักษณะดี เก่ง และมีความสุข มีคุณธรรมนำความรู้และดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีเป้าหมายในการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงทุกระดับ/ประเภท และมีคุณภาพ ให้ผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ได้เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายภายในระยะเวลา 3 ปี

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้ความคุ้มครองหมุ่คนด้อยโอกาสและเสียเปรียบได้มีโอกาสทางการศึกษา คุ้มครองสิทธิต่างๆ และความเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้แก่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ดังนั้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งรวมถึงเด็กที่มีความบกพร่องหรือเด็กพิการมีสิทธิ

ที่จะได้รับความคุ้มครองป้องกันให้มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาตนเอง และสังคม รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้เต็มศักยภาพของตนเอง ซึ่งรัฐได้ให้ความสำคัญมากขึ้นในด้านการพัฒนาการศึกษาและการดำรงชีวิตเช่นบุคคลปกติทั่วไป โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 หมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ มาตรา 10 ได้ระบุว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” วรรคสามระบุว่า “การศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 13)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กทุกคนในวัยเรียน ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องให้การศึกษแก่เด็กด้อยโอกาสทุกคนในอันที่จะพัฒนาเด็กให้มีศักยภาพครอบคลุมทุกด้าน ทั้งเด็กในสถานะยากลำบาก กลุ่มเด็กปกติทั่วไป และกลุ่มปัญญาเลิศเพื่อเตรียมให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมประเทศชาติ และอยู่ในสังคมอนาคตได้อย่างมีความสุข จึงได้กำหนดนโยบายของหน่วยงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาสำหรับปี พ.ศ.2551 ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และกำหนดเป้าประสงค์ตามกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ ประชากรวัยเรียนทุกคนทั้งปกติ พิการ และด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมทั่วถึง และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เบญจมา ชลชานนท์, 2543: 1)

อย่างไรก็ตาม การทดสอบคุณภาพพระคัมภีร์ชาติในปีการศึกษา 2549 พบว่า ผลการทดสอบด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากพบว่ามึนักเรียนอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้เป็นจำนวนมาก สาเหตุประการหนึ่งคือ โรงเรียนมีนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือมีปัญหาทางการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก และโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กเหล่านี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการเร่งพัฒนาคุณภาพด้านการอ่าน และการเขียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือมีปัญหาทางการเรียนรู้เหล่านี้ ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จัดอยู่ในกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาประเภทหนึ่ง โดยมีนโยบายเร่งส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรครู โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมให้ดำเนินการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องหรือมีปัญหาทางการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2550

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่ เป็นในเด็กระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 75 ของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ทั้งหมดที่คัดแยกได้ ในขั้นรุนแรงจะตรวจพบมากในชั้น ป.3 กับ ป.4 พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นอัตราส่วน 3 : 1 มีระดับสติปัญญาเฉลี่ยประมาณ 94-98 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านภาษา (การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน) จะมีจำนวนมากกว่าทางด้านคณิตศาสตร์ และจำนวนมากเป็นเด็กที่เคยสอบตกและเรียนซ้ำชั้น ประมาณ 15% มีปัญหาทางพฤติกรรม มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถที่แท้จริงของเด็ก บางคนมีปัญหาเกี่ยวกับสมาธิสั้น มีปัญหาการจัดระเบียบทำงาน และมีปัญหาในการคัดลอกตัวอักษร ซึ่งถ้าเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกวิธีอาจทำให้เด็กต้องออกโรงเรียนกลางคัน ประกอบกับครูขาดระบบการเรียนการสอนที่ถูกต้องในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก บกพร่องทางการเรียนรู้ ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทน้อย หรืออีกประการหนึ่ง ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือเด็ก ทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพได้เต็มที่ ตลอดจนไม่เห็นตัวอย่างหรือรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กเหล่านี้ ที่ประสบความสำเร็จสามารถเป็นแบบอย่าง (ผดุง อารยะวิญญู, 2545: 5)

ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษา และสนองการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว แต่เนื่องจากมีเขตบริการในความรับผิดชอบการจัดการศึกษาของ 5 อำเภอได้แก่ อำเภอจอมทอง อำเภอฮอด อำเภอดอยเต่า อำเภอแม่แจ่ม และอำเภอมก๋อย มีจำนวนโรงเรียนในสังกัด จำนวน 239 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 32 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 38,327 คน เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือพิการ จำนวน 1,093 คน และเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อยู่เป็นจำนวน 764 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5, 2550) ประชากรในพื้นที่มีความหลากหลาย ประกอบด้วย ชนพื้นเมือง ชาวเขาเผ่าลัวะ กะเหรี่ยง มูเซอและม้ง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ฐานะยากจน และความรู้ที่น้อย ประกอบกับความเชื่อตามประเพณีดั้งเดิมของแต่ละชนเผ่าที่ไม่แต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายต่างเผ่าพันธุ์ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กที่เกิดมาจำนวนหนึ่งมีความผิดปกติโดยมีสภาพบกพร่องทางสติปัญญาหรือร่างกาย

นอกจากนี้ ความแตกต่างทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารของแต่ละชนเผ่าทำให้มีปัญหในการสื่อสารและส่งผลต่อการใช้ภาษาไทย เด็กที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อาจมีสาเหตุมาจากการพูดภาษาท้องถิ่นมาแต่กำเนิด โครงสร้างของเสียงพูด คำ และประโยคต่างกัน จากการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา และการคัดกรองโดยใช้แบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น

มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิสซึม (KUS-SI Rating Scales: ADHD/LD/Autism/ PDDs) พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีจำนวน 764 คน เป็นเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่าน การเขียน ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ โดยเป็นเด็กที่เรียนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาด้านการอ่าน และการเขียนภาษาไทยต่ำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จึงได้จัดทำกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับ โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน โดยเร่งส่งเสริมพัฒนา คุณภาพของการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่เน้นการพัฒนาทั้งระบบโรงเรียน (Whole School Approach) ตามโครงสร้างซีท (SEAT) (เบญจา ชลชานนท์, 2546: 3) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และเน้นในการพัฒนาบุคลากรครูให้มีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้อ่านออกเขียนได้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาพิเศษของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 4 โรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และนำผลที่ได้เผยแพร่อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 32 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 4 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ ผลการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะสร้างขึ้นตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ด้านการอ่านคำ ประโยค และข้อความ และสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบกิจกรรมการอ่านคำสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4 รูปแบบสำหรับแต่ละโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ได้แก่ โรงเรียนบ้านปากทางท่าลี่ โรงเรียนบ้านขุนกลาง โรงเรียนบ้านตาลเหนือ และโรงเรียนชุมชนบ้านดอยเต่า จำนวน 10 กิจกรรม

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการพัฒนาแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการทดลองรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ภาคเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านในห้องเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนบ้านตาลเหนือ 3 คน โรงเรียนบ้านปากทางท่าลี่ 3 คน โรงเรียนบ้านขุนกลาง 3 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านดอยเต่า 2 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

2. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษารูปแบบเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งในด้านวิธีการ/รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านที่ระบุในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้แต่ละคน ในโรงเรียน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านปากทางท่าลี่ โรงเรียนบ้านขุนกลางโรงเรียนบ้านตาลเหนือ และโรงเรียนชุมชนบ้านดอยเต่า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีประสิทธิภาพต่อไป

